

SREDNJI VEK

476-1492

To je druga velika doba v razvoju evropske književnosti, ki se je razvila po antiki in je trajala skoraj tisoč let. Srednjeveško književnost časovno razmejimo z letnicama 476, ko propade zahodnorimsko cesarstvo, in 1492, ko Krištof Kolumb odkrije Ameriko.

Ta književnost se bistveno razlikuje od antične književnosti, na kar vpliva drugačen družbeni red (iz sužnjelastništva v fevdalizem), drugačen verski sistem (prej grško-rimski politeizem, zdaj krščanski monoteizem), drugačni jeziki (zlasti po letu 1000 se razvija književnost v nacionalnih jezikih), drugačne idejne, vsebinske in oblikovne spremembe.

Za srednjeveško književnost je bistveno, da je nanjo vplivalo tako krščanstvo kot tudi srednjeveška družba. Čeprav pomeni srednji vek v primerjavi z antiko nazadovanje, lahko rečemo, da je srednjeveška književnost vplivala na kasnejše književnosti. To književnost lahko delimo po slojih:

- cerkvena, verska, duhovniška
- fevdalna, viteška, plemiška
- meščanska
- ljudska

Razvile so se vse tri literarne zvrsti, najpomembnejša pa je epika.

Lirika:

V začetku krščanstva je nastajala cerkvena himnika v latinščini, ki zajema pesmi in himne, ki so jih v prvih stoletjih krščanstva peli pri verskih obredih (npr. Stabat maer, Dies irae ter Himna stvarstva ali Sončna pesem). Kasneje se je razvila vagantstka poezija, to je posvetna poezija v latinščini, ki so jo ustvarjali zlasti potujoči študentje ali sholarji (npr. Carmina burana iz 13. stoletja, ki vsebuje 250 pesmi anonimnih pesnikov). Pomembna je bila tudi trubadurska lirika (npr. kancone, serenade, pastorage, albe, balatte ...). V 13. stoletju se je razvil sladki novi stil, v 15. stol. pa v Franciji meščansko pesništvo (Villon).

Epika:

Izšla je iz antične latinske proze, in sicer iz teoloških, zgodovinskih, moralističnih, filozofskih in poučnih del. Bila je zelo raznolika, saj so nastali romani, novele, legende in nacionalni epi (npr. Ep o Cidu v Španiji, Pesem o Nibelungih v Nemčiji, Ep o Beowulfu v Angliji, Pesem o Igorjevem polku v Rusiji in Pesem o Rolandu v Franciji). V 12. stoletju so se pojavili tudi višteški romani, sprva v verzih, kasneje pa v prozi (npr. Roman o Tristanu in Izoldi).

Dramatika:

Ta zvrst se je razvijala malo manj, kajti Cerkev je prepovedovala javno razgaljenje. Kljub temu so ravno v okviru Cerkve nastajale preproste igre, ki so jih igrali na trgih, saj gledališč niso poznali. Dramatika je obsegala duhovne igre (liturgične drame, mirakle, moralitete, misterije, pasijone, npr. moraliteta Slehernik) in posvetne igre (npr. Burka o jezičnem dohtarju).

V okviru srednjeveške književnosti na Slovenskem uvrščamo maloštevilna besedila, ki so skoraj vsa cerkvenega značaja. Med posvetne zapise štejejo le zapisi slovenskih imen, mesecev, števnikov in priseg. Ta besedila so nastajala od 10. do 16. stoletja.

Poglavitna dela slovenskega pismenstva so tri:

- Brižinski spomenik (zapisani okrog leta 1000 na Koroškem)
- Rateški ali Celovski rokopis (nastal okrog leta 1380 v Ratečah)
- Stiški rokopis (okoli leta 1440 v Stični)

Ta dela so priredbe latinskih in nemških izvirnikov, in sicer so polliterarna dela, saj v njih ne gre za umetniško književnost. Od književnih vrst najdemo v teh zapisih molitev, pridigo in cerkveno pesem.